

Лукашенко: інструмент Путіна для залякування Заходу

Геополітичний аналіз | Червень 2026

Лукашенко: Інструмент Путіна для залякування Заходу

Анотація: Спустошена Людина

У Мінську розгортається своєрідний театр. Олександр Лукашенко, чоловік, який править Білоруссю з 1994 року і колись позиціонував себе як останнього сильного лідера радянської традиції, керманіча, що ні перед ким не звітує, - тепер лише декоративна фігура при владі: різьблена прикраса на носі корабля, яким він уже не керує. Він говорить гучно. Він брязкає зброєю. Він погрожує сусідам, проклинає західні столиці й розміщує російські ракети на білоруській землі. Але накази надходять із Москви, і всі в кімнаті це знають - усі, здається, крім самого Лукашенка.

У цій статті розглядається, як Володимир Путін систематично перетворював Білорусь на продовження російських імперських амбіцій, використовуючи Лукашенка як податливий інструмент ядерного шантажу, гібридної війни та цивілізаційної пропаганди. У ній аналізується, як Російська православна церква була перетворена на зброю - духовний інструмент ідеологічної кампанії Кремля, а також як окремі діячі в Білорусі, такі люди, як протоієрей Андрій Лемешонок із Свято-Єлисаветинського монастиря в Мінську, публічно демонструють відданість Лукашенку, водночас тихо просуваючи глибший проєкт поглинання

Білорусі Росією. Білоруський диктатор, попри всю свою браваду, схоже, не розуміє, що дехто з тих, хто молиться за нього, водночас - по-своєму, тихо - копає йому могилу.

І все ж час від часу ми бачимо, як Лукашенко публічно розносить власну адміністрацію, відчитує міністрів на камеру, принижує чиновників на телевізійних нарадах, викриває некомпетентність уряду, який сам же сформував і десятиліттями утримував при владі. Це вистава сили, ретельно поставлена для внутрішньої аудиторії, від якої все ще очікують віри в міф про сильного лідера. Він гарчить на людей, яких сам обрав, ніби їхні провали доводять його власну вимогливість, а не є неминучим продуктом системи, побудованої на страху, підлабузництві та знищенні самостійного мислення. Однак питання, яке порушує ця вистава, полягає не в тому, чи некомпетентні його міністри. Вони, очевидно, некомпетентні, бо компетентні люди недовго виживають при авторитарних дворах.

Структура Аналізу

Аргументація розгортається у семи тематичних розділах і розділі з джерелами:

Зміст

Лукашенко: інструмент Путіна для залякування Заходу	1
Анотація: Спустошена Людина	1
Структура Аналізу	2
Частина I: Створення маріонетки.....	3
Від Автократа до Васала	3
Декоративний Президент	3
Частина II: Ядерний шантаж і архітектура страху.....	4
Ракети як Послання	4
Гамбіт з «Орешником»	4
Частина III: Люди як зброя - стратегія міграційної війни.....	5
Конструювання Кризи	5
Стратегічна Логіка Дестабілізації	6
Частина IV: Бог і держава - Російська православна церква як ідеологічна зброя.....	6
Війна Патріарха.....	6
«Традиційні Цінності» як Зброя	7
Індоктринація Білоруських Дітей	7
Частина V: Могильники в рясах	8
Лемешонок і мистецтво Лояльного Підриву	8
Гра в Довгу Церкви.....	9
Частина VI: Погляд із Заходу	9
Що має Зрозуміти Європа	9
Частина VII: Висновок	10
Спустошена людина та імперія, якій Вона Служить	10
Джерела та Література	10

Частина I: Створення маріонетки

Від Автократа до Васала

Коли Лукашенко жорстоко придушив масові протести, що спалахнули після сфальсифікованих президентських виборів 2020 року, заповнивши в'язниці активістами, журналістами та звичайними громадянами, він фактично спалив останній міст, який пов'язував його з міжнародною легітимністю. Його рейтинг схвалення обвалився. Економіка прогинулася під тиском західних санкцій. Його силовий апарат утримував країну за рахунок грубого насильства, але психологічна ціна виявилася величезною: без підтримки Росії режим не пережив би літа 2020 року. Утім, російська підтримка не була безкоштовною!

Ціною цього виживання став сам суверенітет. Після придушеного повстання Лукашенко зустрічався з Путіним майже щомісяця - не як рівний із рівним, а як підлеглий, що звітує перед начальником. Цю закономірність помітили навіть у Мінську. Як зазначали аналітики *Al Jazeera*, протягом 20 місяців після кризи 2020 року білоруський президент регулярно їздив до Москви, щоб «доповідати про стан справ у Білорусі». Мову васальної залежності важко було б зробити ще відвертішою.

Витік кремлівського стратегічного документа, отриманого *Yahoo News* і згодом підтвердженого спільним розслідуванням за участі *Kyiv Independent* та кількох європейських видань, оголив те, що вже й так було очевидним на практиці. Документ, підготовлений у 2021 році Управлінням президента Росії з міжрегіональних і культурних зв'язків із зарубіжними країнами, викладав покроковий план Росії щодо встановлення повного політичного, економічного, військового та інформаційного контролю над Білоруссю до 2030 року - через створення «Союзу держави Росії та Білорусі», яка повністю ліквідувала б білоруський суверенітет.

У графіку були позначені контрольні етапи на 2022, 2025 і 2030 роки, включно з «формуванням проросійських настроїв у політичних і військових елітах», «обмеженням націоналістичних і прозахідних сил» і, зрештою, запровадженням єдиної валюти, спільного військового командування та єдиного медіапростору. Коли Лукашенка поставили перед фактом існування цього документа, навіть він спромігся лише на промовисте напіввизнання: **«Можливо, такий документ і був»**.

Аналітики *The National Interest* висловилися прямолінійніше. У статті, опублікованій у 2025 році, вони дійшли висновку, що Білорусь «більше не є буферною державою», а стала «російською військовою цитаделлю». На їхню думку, Лукашенко не став чинити опір цьому поглинанню, а прийняв його, запропонувавши в червні 2025 року на Євразійському економічному форумі власний варіант «Союзу 2.0»; цей крок, як зазначають автори, «демонструє, як Білорусь втягується в орбіту впливу Москви під виглядом економічної співпраці».

Декоративний Президент

Те, що залишилося від політичної ідентичності Лукашенка, дедалі більше має церемоніальний характер. Він підписує документи, які Путін уже схвалив. Він робить заяви, які Путін уже написав. Він приймає саміти, підсумки яких заздалегідь визначені в Кремлі. «Українська правда» точно вловила цей парадокс: навіть коли Лукашенко протестує, заявляючи, що «ніхто, крім нас, не керує Білоруссю», він при цьому «підтримує всі дії Путіна, постійно говорить про «Союзу державу» і поширює кремлівські наративи про війну проти України». Це протиріччя не вислизає від уваги серйозних спостерігачів. Лідер, який щодня

наполягає на власному суверенітеті, водночас здаючи його частинами, - не державний діяч, а анекдот.

Однак ця вистава все ще має стратегічну цінність. Декоративний Лукашенко корисніший Путіну, ніж його відсутність. Поки Білорусь формально залишається «окремою державою», Росія уникає юридичних і дипломатичних ускладнень, пов'язаних із прямою анексією. Лукашенко забезпечує фікцію білоруської суб'єктності, правдоподібно заперечення примусу під виглядом добровільного партнера та риторичне прикриття «братерського союзу». **Він - маска. Путін - обличчя.**

Частина II: Ядерний шантаж і архітектура страху

Ракети як Послання

Найбільш тривожним аспектом трансформації Білорусі є військовий. Із 2022 року Росія систематично перетворює білоруську територію на передову платформу з ядерним озброєнням, націлену прямо в серце східного флангу НАТО - на Польщу, Литву, Латвію і, зрештою, на решту Європи.

Юридичне підґрунтя було закладене з характерним цинізмом. 27 лютого 2022 року, лише через п'ять днів після того, як російські війська вдерлися в Україну, використавши білоруську територію як північний коридор для наступу, Лукашенко провів референдум, вилучивши зі статті 18 Конституції Білорусі положення, яке проголошувало Білорусь «без'ядерною зоною» та «нейтральною державою». **Небагато демократій так швидко відмовлялися голосуванням від власного нейтралітету в розпал вторгнення в сусідню країну.**

У березні 2023 року Путін оголосив, що Росія має намір розмістити тактичну ядерну зброю на білоруській території. Уже в червні того ж року передача офіційно розпочалася. Лукашенко підтвердив, що ця зброя прибула до країни, хоча її точна кількість і місця розташування залишаються засекреченими. Вирішально важливо, що Росія зберегла повний контроль над боеголовками: Лукашенко, попри всю свою показну браваду, не тримає пальця на жодній ядерній кнопці. **Він лише хранитель зброї, якою не може скористатися.**

Цю логіку з незвичною відвертістю пояснив Інститут вивчення війни: Путін, за його оцінкою, «ймовірно, утримався від розміщення цієї зброї в Білорусі на початку вторгнення 2022 року, щоб зберегти можливість розгорнути її пізніше як частину майбутньої інформаційної операції з маніпулювання Заходом». Інакше кажучи, розміщення ядерної зброї від самого початку не було передусім військовим рішенням. Це було психологічне рішення - ретельно прорахований акт залякування, покликаний справити максимальний політичний ефект.

Гамбіт з «Орешником»

Залякування значно посилилося в грудні 2024 року, коли Путін підписав із Лукашенком у Мінську офіційний договір про гарантії безпеки, який прямо поміщав Білорусь під російську ядерну парасольку та містив положення про можливе застосування російської ядерної зброї для відбиття будь-якої агресії проти Білорусі. На тій самій церемонії підписання Лукашенко публічно «попросив» розмістити на території Білорусі новітній російський гіперзвуковий ракетний комплекс середньої дальності «Орешник», а Путін великодушно погодився, зазначивши, що Москва збереже контроль над зброєю, але дозволить Білорусі **«обирати цілі»**.

Це прохання було бездоганно зрежисоване. Лукашенко грає роль наполегливого прохача, Путін - великодушного захисника. Результат - гіперзвукові ракети на території Білорусі, здатні нести ядерні боєголовки й націлені на європейські столиці, - подається як союз рівних. Але це що завгодно, тільки не рівноправний союз.

У грудні 2025 року Лукашенко підтвердив, що системи «Орешник» прибули до Білорусі й заступили на бойове чергування. Ракети, дальність дії яких покриває всю Східну та Центральну Європу, а боєголовки розвивають швидкість до 10 Махів, за словами самого Путіна, неможливо перехопити. Білорусь - країна з населенням 9,5 мільйона людей, яка колись прагнула європейської інтеграції, - стала найбільш щільно насиченою ядерною зброєю неядерною державою Європи.

Лідерка білоруської опозиції Світлана Тихановська сформулювала ситуацію прямо: «Лукашенко перетворив Білорусь на майданчик для російських погроз, але білорусам ця зброя не потрібна». Чого вона не додала, хоча це так само правда, так це того, що сам Лукашенко насправді не обирав цей шлях самостійно. До цього його крок за кроком підвів чоловік, який розумів: найпростіше використати країну, якщо спершу довести її лідера до відчаю.

Частина III: Люди як зброя - стратегія міграційної війни

Конструювання Кризи

Якщо ядерна зброя уособлює жорстке вістря стратегії залякування Путіна й Лукашенка, то перетворена на зброю міграція є м'яким лезом - не менш небезпечним, але таким, причетність до якого значно легше заперечувати.

Ця стратегія набула виразних обрисів улітку 2021 року. Починаючи з червня режим Лукашенка став видавати туристичні візи тисячам мігрантів - передусім іракцям, курдам, сирійцям, еменцям і афганцям, - рекламує Білорусь як легкий шлях до Європейського Союзу. Коли ці люди прибували до Мінська, їх автобусами доставляли прямо до кордонів із Польщею, Литвою та Латвією. За повідомленнями, деяким видавали інструменти для прорізання прикордонних загороджень. Білоруські прикордонники не лише не перешкоджали їхньому переходу, а, як спостерігалось, активно спрямовували мігрантів до кордону. В окремих випадках польська влада звинувачувала своїх білоруських колег у тому, що ті забезпечували мігрантів димовими гранатами та іншими засобами для провокування зіткнень.

Приводом була помста - за санкції ЄС після фальсифікації результатів виборів 2020 року і за те, що Польща надала притулок білоруській олімпійській бігунці Крістині Тимановській, яка відмовилася повертатися додому з Токіо через побоювання за власну безпеку. Але масштаб і координація операції виходили далеко за межі імпульсивної злоби у відповідь. Як писали аналітики Foreign Affairs, Лукашенко «інсценував штучну гуманітарну кризу, прагнучи домогтися поступок від Брюсселя». **Мігранти не були випадковими жертвами. Вони були інструментом.**

Польща направила в прикордонну зону близько 17 000 військовослужбовців. Литва й Латвія звели посилені загородження. ЄС засудив дії, які Ілва Йоганссон, єврокомісарка з питань внутрішніх справ, назвала «новим способом використання людей в акті агресії». Заступник міністра внутрішніх справ Польщі Мацей Васік висловився ще жорсткіше: **«Білорусь веде**

гібридну війну з Європейським Союзом за допомогою нелегальних іммігрантів».

Стратегічна Логіка Дестабілізації

«Геніальність» цієї операції, з погляду Путіна, полягала в її багатошаровому ефекті. Як зазначали дослідники Інституту сучасної війни у Вест-Пойнті, стратегія була розрахована на використання найглибшої лінії внутрішнього розколу в ЄС - пам'яті про міграційну кризу 2015 року. Вона «сприяла різкому зростанню підтримки ультраправих євроскептичних партій у таких країнах, як Німеччина, Франція, Швеція, Нідерланди, Угорщина, Польща та Італія, а також відіграла вирішальну роль на референдумі 2016 року про вихід Великої Британії з блоку».

Кожна колона мігрантів, зупинена біля білоруського кордону, кожен польський солдат, відірваний від інших завдань, кожна держава - член ЄС, що сперечалася з іншими через міграційні квоти, - усе це ставало маленькою перемогою Москви. Ця стратегія також поставила Польщу та її партнерів у болісно складне з морального погляду становище: їм доводилося обирати між національною безпекою та гуманітарними зобов'язаннями. Багато з тих, кого витісняли до кордону, були справді вразливими людьми, які тікали від війни та бідності. Водночас не можна було відкидати ризик того, що в ці потоки можуть проникати ворожі актори, можливо, зокрема найманці групи «Вагнер».

Як зазначали аналітики *Geopolitical Monitor*, «для Путіна неважливо, чи досягне Лукашенко успіху: у будь-якому разі ЄС стає ще трохи більш роз'єднаним, поки російські війська продовжують просуватися Україною». ***Міграційній зброї не обов'язково досягати цілі. Її достатньо завдавати ран.***

Відтоді цю тактику було масштабовано. ЗМІ пов'язували участь Росії у схожих операціях із міграційним тиском на кордонах скандинавських країн, а джерела в британському уряді вказували на можливу причетність Москви до кризи «малих човнів» у Ла-Манші. ***Використовуючи Білорусь як передовий плацдарм, Кремль поставив людські страждання на потік, перетворивши їх на геополітичний інструмент.***

Частина IV: Бог і держава - Російська православна церква як ідеологічна зброя

Війна Патріарха

За кожним танком і кожною ракетою в російському арсеналі залякування стоїть священник із кадилом. Російська православна церква під керівництвом патріарха Кирила стала одним із найцінніших інструментів Володимира Путіна - не лише всередині Росії, а й за її межами: глобальною інфраструктурою ідеологічної війни, що діє в Білорусі, по всій Східній Європі, в Африці та серед західних консервативних рухів, особливо сприйнятливих до кремлівських наративів.

Парламентська асамблея Ради Європи закликала всі держави розглядати патріарха Кирила та керівництво РПЦ як «ідеологічне продовження режиму Володимира Путіна, причетне до воєнних злочинів і злочинів проти людяності». Ця оцінка добре обґрунтована. У березні 2024 року на Всесвітньому російському народному соборі в Москві РПЦ схвалила документ «Сьогодення та майбутнє Руського світу», який закріплює кремлівські наративи у формі релігійно-націоналістичної ідеології та обґрунтовує експансіоністські амбіції Росії мовою

священної місії.

Внутрішня пропагандистська машина церкви працює одночасно в кількох напрямках. Її священники закликають православних вірян жертвувати собою заради країни, вступаючи у війну проти України, - війну, яку їм представляють не як вторгнення, а як хрестовий похід. Патріарх Кирило переосмислив російську агресію як «битву, яку Росія веде заради захисту традиційних християнських цінностей і збереження релігійної, культурної та аксіологічної єдності Святої Русі, що охоплює Росію, Білорусь і Україну». **Це твердження не просто духовне - воно геополітичне.** Наполягаючи на духовній єдності Росії, України та Білорусі як частин єдиної «Святої Русі», церква забезпечує богословське прикриття для путінського заперечення українського та білоруського суверенітету: їхні культури, мови й ідентичності переосмислюються як регіональні варіації єдиної російської душі.

«Традиційні Цінності» як Зброя

Найефективнішим ідеологічним експортом Кремля та найпотужнішим пропагандистським інструментом РПЦ стала концепція «традиційних цінностей». Цю формулу використовують із винятковим цинізмом. Усередині країни вона означає придушення ЛГБТК+ людей, пом'якшення покарань за домашнє насильство та підпорядкування громадянських прав релігійній владі. За кордоном вона слугує магнітом для західних консерваторів, яких приваблює те, що вони сприймають як оплот проти ліберального занепаду, і які не розуміють - або не хочуть розуміти, - що їх використовують.

Як писав дослідник політичної теології Кирило Говорун, РПЦ «сприяє просуванню «традиційних» цінностей серед розчарованих західних постлібералів і правих популістів» - так само, як радянська церква колись служила комуністичній пропаганді, - це «безсоромна інструменталізація релігії за згодою останньої». Ці західні шанувальники, у стратегічному розрахунку Росії, є **«одноразовими супутниками, корисними лише на короткий час».**

Кампанія має глобальне охоплення. На саміті «Росія - Африка» патріарх Кирило заявив африканським лідерам: «Нас об'єднують відданість традиційним цінностям, консервативний погляд на людську природу, неприйняття ідеології всюдозволеності». У Сполучених Штатах Російська православна церква за кордоном набирає нових парафіян - не лише серед російських емігрантів, а й серед американців, яких приваблює її акцент на «традиційних цінностях». Церква функціонує як приводний ремінь м'якої сили, перетворюючи духовний авторитет на політичну симпатію до Кремля.

Індоктринація Білоруських Дітей

У Білорусі вплив РПЦ із тривожною швидкістю проникає в систему державної освіти. Як задокументував проєкт *EUvsDisinfo* у 2024 році, Білоруський екзархат Російської православної церкви різко розширив доступ до неповнолітніх через державні школи. У травні 2024 року влада зобов'язала школи по всій країні транслювати відеозвернення Федора Повного - високопоставленого священнослужителя, пов'язаного з РПЦ і відомого своїми відверто проросійськими заявами.

Ідеологічна програма, що формується в білоруських школах, уже не є просто патріотичною в лукашенківському розумінні: вона прорадянська, проросійська й антиукраїнська. Військово-патріотичні клуби, що діють на базі шкіл, змішують державну пропаганду з православною символікою. Послання, яке транслюють молодим білорусам, послідовне й однозначне: вони не окремий народ зі своєю мовою та своєю історією. Вони - частина більшого російського цивілізаційного проєкту. Їхня самобутність - західна брехня. Їхнє майбутнє - у союзі з Москвою.

Сам Лукашенко активно заохочував цю інтеграцію церковної пропаганди в державну ідеологію. Говорячи на початку 2024 року про призначення Володимира Перцова заступником голови своєї адміністрації, він заявив, що «ідеологічна робота виходить на перший план», і доручив Перцову забезпечити, щоб уся ідеологічна та медійна діяльність служила режиму. **Чого він, схоже, не розуміє, так це того, що ідеологія, яку він використовує, зрештою служитиме Москві, а не Мінську.**

Частина V: Могильники в рясах

Лемешонок і мистецтво Лояльного Підриву

Серед церковних постатей, укорінених у лукашенківській Білорусі, мало хто є настільки показовим, як протоієрей Андрій Лемешонок - духівник і настоятель Свято-Єлисаветинського монастиря у Мінську - великої, впливової та пов'язаної з міжнародними мережами установи Білоруського екзархату Російської православної церкви.

На перший погляд Лемешонок демонструє безумовну лояльність. Коли Лукашенко відвідав монастирський храм на Різдво 2019 року, саме Лемешонок виголосив найтепліші слова: запевнив президента в молитвах громади, говорив про любов до білоруського народу й подарував йому ікону, створену майстрами монастиря. Сцена була ретельно вибудована: священник благословляє правителя, церква схвалює державу.

Але справжня інституційна лояльність Лемешонка належить не особистому режиму Лукашенка, а Російській православної церкві як імперському проєкту. Свято-Єлисаветинський монастир діє у складі Білоруського екзархату Московського патріархату - структури, яка зрештою підпорядковується патріарху Кирилу в Москві. Духовне формування Лемешонка, його богословський контекст і міжнародна діяльність проходять через централізовану ієрархію РПЦ і повертаються до неї. Коли він говорить про віру й сім'ю, про духовну спадщину Білорусі, про війну між богобоязким Сходом і «бездушним» Заходом, він транслює послання, написане в Москві.

Лемешонок публічно й цілком недвозначно заявляв про солідарність із лукашенківським відкиданням західного лібералізму. Під час пандемії [COVID-19](#), коли Лукашенко, як відомо, відмовився запроваджувати обмеження, Лемешонок заявив, що вирішив наслідувати приклад «останнього диктатора Європи» і не вакцинуватиметься, представляючи хворобу та смерть як прояви божественного промислу, непідвладного людському втручання. Це, по-своєму, було демонстрацією солідарності з демонстративно антизахідною позицією режиму.

Однак монастир, яким він керує, і церква, до якої він належить, тихо просувають проєкт, якого сам Лукашенко боїться: духовну та інституційну інтеграцію Білорусі в домінований Росією православний цивілізаційний блок - такий, якому не потрібно, щоб Лукашенко його пережив. План РПЦ щодо Білорусі не передбачає сильного Лукашенка. Він передбачає духовно поглинуту Білорусь, керовану російською православною культурою, лояльну Москві й позбавлену останніх прив'язаностей до білоруської національної самобутності. Режим Лукашенка - зручний носій для цього проєкту: корисний доти, доки не перестане бути корисним.

У цьому й полягає похмура комедія становища Лукашенка. Він вірить, що церква належить йому. Він вірить, що священники, які моляться за нього, моляться разом із ним. Він не бачить - або відмовляється бачити, - що ці молитви підносяться за Білорусь, яка йому вже не належить. Такі постаті, як Лемешонок, демонструють пошану, бо тактично це раціонально.

Але інституційна лояльність монастиря, його богословська ідентичність і ланцюг підпорядкування - усе це вказує на схід: до патріарха, до Путіна, до Росії, яка має десятирічний план для його країни, але в цьому плані немає особливої ролі для Олександра Лукашенка.

Гра в Довгу Церкви

Російська православна церква завжди грала в довшу гру, ніж світські політики. Вона пережила радянську епоху. Пережила хаос 1990-х. Вона вибудувала союз із Путіним не з переконання, а з інституційного розрахунку - і переживе самого Путіна також, змінюючи свої лояльності за потреби. Щодо Білорусі стратегія РПЦ терпляча й глибинна: **духовно поглинути країну до того, як анексія буде завершена політично**. Сформувані ідентичність цілого покоління білоруських дітей так, щоб, коли Союзу державу нарешті буде проголошено - або коли видимість білоруського суверенітету тихо зникне, - уже не залишилося скільки-небудь помітного культурного спротиву. Люди вже вважатимуть себе росіянами.

Терпимість Лукашенка до цього процесу та його активне заохочення знову розкривають обмеження його стратегічного бачення. Він бачить у церкві корисну підпору для свого авторитаризму, джерело церемоніальної легітимності, противагу західним ліберальним цінностям, інструмент соціального консерватизму. Він не бачить, що передає ключі від білоруської ідентичності інституту, який служить силі, що прагне зробити його незначущим.

Частина VI: Погляд із Заходу

Що має Зрозуміти Європа

Поєднання ядерного залякування, міграції, перетвореної на зброю, та ідеологічної війни становить складну багатодоменну стратегію, яку західні ліберальні демократії небезпечно довго не усвідомлювали. Кожен її елемент, узятий окремо, допускає правдоподібне заперечення. Ядерна зброя в Білорусі? Лише домовленість про безпеку між союзними державами. Мігранти, яких виштовхують до польського кордону? Гуманітарне питання, не пов'язане з політичними рішеннями Мінська. **Православні священники, які розповідають дітям про славу Святої Русі? Питання віри й культури, що перебувають поза досяжністю санкцій.**

Але ціле тут значно більше - і куди небезпечніше, - ніж сума його частин. Під фактичним управлінням Путіна та за покірного сприяння Лукашенка Білорусь перетворилася на комплексну передову базу на східному кордоні Європейського Союзу й НАТО: оснащену ядерною зброєю, ідеологічно оброблену та таку, що використовує міграцію як зброю. Начальник військової розвідки Польщі сказав про це прямо: **«Ми не можемо розглядати це як класичну війну з солдатами, танками тощо, але війна ведеться нашими противниками - Білоруссю та Росією, які використовують мігрантів як асиметричну зброю проти країн НАТО».**

Завдання західних політиків - відповісти на цю багатодоменну загрозу так, щоб ненароком не зміцнити ані політичну значущість Лукашенка, ані путінську інтерпретаційну рамку. Лукашенко - не стратегічний партнер, із яким можна укласти угоди, а залежна фігура, неспроможна до самостійних дій і дедалі менш здатна до самостійного мислення. **Ставлення до нього як до значущого актора лише служить інтересам Москви, підтримуючи фікцію білоруського суверенітету.**

Частина VII: Висновок

Спустошена людина та імперія, якій Вона Служить

Олександра Лукашенка, ймовірно, запам'ятають як одного з найсерйозніших невдах у сучасній європейській історії - не через те, що він вирішив зробити, а через те, що його вибір зробив можливим. Жорстоко поводячись із власним народом у 2020 році й віддаючись на милість Путіна, він відмовився від останнього значущого важеля, який має мала держава: **можливості обирати власний шлях.**

Тепер він у повному сенсі слова декоративна фігура. Він головує над ядерною зброєю, яку не може застосувати, спрямовує мігрантів у межах стратегії, яку не він розробив, і впускає до своїх шкіл священників, які тихо вчать його громадян забувати, що вони білоруси. Він приймає священні ікони й виголошує пафосні промови про суверенітет, водночас скасовуючи останні його залишки. **Він не бачить могили перед собою, бо вона вирита не лопатами, а молитвами, і могильники вклоняються, ховаючи його.**

І все ж час від часу ми бачимо, як Лукашенко публічно розносить власну адміністрацію, відчитує міністрів на камеру, принижує чиновників на телевізійних нарадах, викриває некомпетентність уряду, який сам же сформував і десятиліттями утримував при владі. Це вистава сили, ретельно поставлена для внутрішньої аудиторії, від якої все ще очікують віри в міф про сильного лідера. Він гарчить на людей, яких сам обрав, ніби їхні провали доводять його власну вимогливість, а не є неминучим продуктом системи, побудованої на страху, підлабузництві та знищенні самостійного мислення. Однак питання, яке порушує ця вистава, полягає не в тому, чи некомпетентні його міністри. Вони, очевидно, некомпетентні, бо компетентні люди недовго виживають при авторитарних дворах.

Справжнє питання в іншому: кому вони насправді служать? Відповідь дедалі частіше звучить так: не Лукашенку. Лояльність його силовиків, ідеологічних апаратників і пов'язаних із церквою радників проходить лініями, що сходяться не в Мінську, а в Москві. Він побудував адміністрацію зі слуг - він просто не помітив, що в багатьох із них уже був інший господар.

Справжня історія Білорусі в цю епоху - зовсім не історія Лукашенка. Це історія Путіна: історія про те, як ослаблений автократ став ідеальним інструментом для імперії, яка давно засвоїла, що найкорисніші знаряддя - ті, що досі вірять, ніби вони при владі.

Джерела та Література

ICAN; Euronews; Defense News; BritBrief; Atlantic Council; Foreign Affairs; Інститут сучасної війни у Вест-Пойнті (Modern War Institute at West Point); Центр аналізу європейської політики (CEPA); Європейська рада з міжнародних відносин (European Council on Foreign Relations); Інститут досліджень зовнішньої політики (Foreign Policy Research Institute); EUvsDisinfo; The National Interest; Al Jazeera; Українська правда; Fox News; NPR; Інститут вивчення війни (Institute for the Study of War); Public Discourse.

Автор

Леон (Нік. Черопулос)

Європа, червень 2026 р.